

SVETLANA POLKOVNIKOVA

Daugavpils Universitāte
svetlana.polkovnikova@du.lv

Runas verbu gramatiskās transformācijas tulkojumā

Lingvistisko avotu analīze rāda, ka runas verbi joprojām ir valodnieku redzeslokā. Tam ir vairāki iemesli, kas loģiski izriet no leksikoloģijā, semasioloģijā un citās valodniecības nozarēs uzkrātās pieredzes. Jāatzīst, ka valodniecībā dažādi runas verbu izpētes aspekti ir atšķirīgā izstrādes pakāpē: samērā pilnīgi aprakstīta runas verbu leksiskā un kategoriālā semantika, to funkcionēšanas īpatnības u. c., taču būtiski ir tas, ka joprojām vairāki runas verbu aspekti vēl nav detalizēti un rūpīgi skatīti, bet atsevišķas to šķautnes līdz šim vispār nav bijušas analizētas vai analizētas tikai epizodiski. Zinātniskās literatūras apkopojums ļauj secināt, ka liela daļa pētījumu veltīta runas verbu semantiskajām īpatnībām, taču maz ir tādu, kur runas verbi būtu aplūkoti no kontrastīvi funkcionālā viedokļa.

Viens no translatoģijas teorētiskajiem jautājumiem ir saistīts ar tulkošanas transformācijas izpratni. Transformācija ir tulkošanas paņēmieni pamats, kas ietver formālo (leksisko un gramatisko transformāciju) vai semantisko (semantisko transformāciju) komponentu maiņu, saglabājot oriģinālteksta informāciju. Parasti starp divu valodu lingvistiskajām parādībām var konstatēt trejādas attiecības: pilnīga atbilstme, daļēja atbilstme un atbilstmes trūkums. Pēc translatoģi domām lielu pētniecisku interesi izraisa tieši daļējās atbilstmes un atbilstmes trūkuma gadījumi.

Pētījuma empīriski bāzi veido apmēram 3500 krievu-latviešu paralēļu, kas ir ekscerpētas no A. Čehova stāstiem un to tulkojumiem latviešu valodā. Kopumārunas verbu kartotēku veido aptuveni 500 krievu un tikpat latviešu valodas leksēmu. Pētījumā pastiprināta uzmanība ir pievērsta pārmaiņām, kas orientētas uz runas verbu gramatisko ekvivalenci.